

Міністерство освіти і науки України
Національний університет водного господарства та
природокористування

Навчально-науковий інститут права
Кафедра Конституційного права та галузевих дисциплін

07-02-88М

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ
до практичних занять та самостійної роботи

з навчальної дисципліни
«БАНКІВСЬКЕ ПРАВО»

для здобувачів вищої освіти першого (бакалаврського)
та другого (магістерського) рівнів
усіх освітньо-професійних програм
спеціальностей НУВГП
денної та заочної форми навчання

Схвалено
науково-методичною радою
НУВГП
Протокол № 2 від 24.03.2021 р.

Методичні вказівки до практичних занять та самостійної роботи з навчальної дисципліни «Банківське право» для здобувачів вищої освіти першого (бакалаврського) та другого (магістерського) рівня усіх освітньо-професійних програм спеціальностей НУВГП денної та заочної форм навчання [Електронне видання] / Міщук І. В. – Рівне : НУВГП, 2021. – 19 с.

Укладач: Міщук І. В., к.ю.н., доцент, професор кафедри конституційного права та галузевих дисциплін.

Відповідальний за випуск: Міщук І. В., завідувач кафедри конституційного права та галузевих дисциплін.

Вчений секретар

науково-методичної ради

Костюкова Т. А.

Рекомендовано на засіданні кафедри конституційного права та галузевих дисциплін, протокол № 8 від 28.01.2021 року.

Рекомендовано науко-методичною радою з якості ННП, протокол № 5 від 10.12.2020 р.

Зміст

Передмова.....	3
1. Опис навчальної дисципліни та її структура.....	3
1.1. Опис навчальної дисципліни.....	3
1.2. Тематика практичних занять.....	4
1.3. Контрольні заходи та засоби діагностики.....	5
1.4. Критерії та шкала оцінювання.....	5
2. Плани практичних занять.....	7
3. Самостійна робота студентів.....	16
4. Рекомендована література.....	17

© Міщук І. В., 2021

© НУВГП, 2021

Передмова

Шановні здобувачі освіти!

Ви приступаєте до вивчення освітньої компоненти «Банківське право». Пропоновані методичні вказівки допоможуть вам зорієнтуватись при підготовці до практичних занять, організувати самостійну роботу.

1. Опис освітньої компоненти та її структура

1.1. Опис освітньої компоненти

Освітня компонента є вибірковою, її вивчення допоможе застосовувати набуті знання у різних правових ситуаціях, та вибудувати індивідуальну освітню траєкторію. Викладання освітньої компоненти «Банківське право» передбачає загальну та спеціальну мету.

Загальна мета передбачає: Формування у студентів науково обґрунтованих уявлень про сучасне банківське право та банківську систему України. Можливість самостійного комплексного вивчення законодавства, яке врегульовує банківські правовідносини.

Спеціальна мета передбачає: Формування у студентів теоретично і емпірично обґрунтованих уявлень про банківське право та банківську систему України. Відпрацювання теоретичних та практичних навиків щодо врегулювання особливостей банківських правовідносин.

Завданнями вивчення навчальної дисципліни є: сприяти засвоєнню студентами загальних засад, особливостей банківського права; досягнути розуміння правовідносин у цій сфері; оволодіти знаннями у сфері банківської діяльності, вміти застосовувати теоретичні та практичні завдання банківського права.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен **знати:** основні нормативно-правові акти, що регулюють банківську діяльність; сутність банківської

системи України; особливості правового статусу Національного банку України; особливості правового положення банківських установ; основні інститути банківського права; правову характеристику пасивних банківських операцій; правову характеристику активних банківських операцій; правове регулювання розрахункових операцій банків; операції банків з цінними паперами та валютними цінностями; основні види банківських послуг.

Вміти: орієнтуватись у системі нормативно-правових актів з дисципліни; застосовувати основні положення нормативно-правових актів в практичній діяльності; аналізувати зміст правових документів з банківської діяльності (кредитних, розрахункових та ін.); давати правову характеристику видам діяльності банків, їх операціям; застосовувати отримані знання в своїй практичній діяльності.

1.2.ТЕМИ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

№	Назва теми	К-сть годин	
		Денна форма	Заочна форма
1	Тема 1. Загальна характеристика банківського права. Предмет і метод банківського права. Банківська система України	2	
2.	Тема 2. Правовий статус Національного банку України	2	
3.	Тема 3. Правове становище комерційних банків.	4	
4.	Тема 4. Правові засади банківського регулювання і банківського нагляду	2	
5.	Тема 5. Правові аспекти банківської таємниці.	-	
6.	Тема 6. Правове регулювання банківського кредитування.	2	
7.	Тема 7. Валютні операції банків	2	
	Всього	14	

1.3. Контрольні заходи та засоби діагностики

Поточний контроль знань здобувачів освіти з освітньої компоненти проводиться в формах:

- оцінювання здобувачів освіти на лекціях;
- оцінювання здобувачів освіти на семінарських заняттях;
- опитувань здобувачів освіти під час захисту індивідуальних робіт;
- розв'язання ситуатійних завдань;
- модульне тестування.

1.4. Критерії та шкала оцінювання

Основними критеріями, що характеризують рівень компетентності здобувача освіти при оцінюванні результатів поточного контролю з освітньої компоненти «Банківське право» є:

- повнота і вчасність виконання всіх видів навчальної роботи, передбачених силябусом освітньої компоненти;
- глибина і характер знань навчального матеріалу за змістом освітньої компоненти, що міститься в основних та додаткових рекомендованих літературних джерелах;
- вміння аналізувати явища, що вивчаються, у їх взаємозв'язку і розвитку;
- характер відповідей на поставленні питання (чіткість, логічність, лаконічність, послідовність тощо);
- вміння застосовувати теоретичні положення під час розв'язання практичних занять;
- вміння аналізувати достовірність одержаних результатів.

Оцінювання результатів поточного контролю проводиться у розрахунку від 0 до 60 балів. Основними методами оцінювання є:

- аналіз усних відповідей;
- виконання практичних завдань.

Оцінювання виконання завдань здійснюється за такими критеріями (у % від кількості балів, виділених на завдання із заокругленими до цілого числа):

0% - завдання не виконано;

40% - завдання виконано частково, висновки не аргументовані і не конкретні, звіт підготовлено недбало;

60% - завдання виконано повністю, висновки містять окремі недоліки, судження студента не достатньо аргументовані, звіт підготовлено з незначним відхиленням від вимог;

80% - завдання виконано повністю і вчасно, проте містить окремі несуттєві недоліки несистемного характеру ;

100% - завдання виконано правильно, вчасно і без зауважень.

Здобувачу освіти не дозволяється пропускати заняття без поважних причин.

Здобувач освіти має право оформити індивідуальний графік навчання згідно відповідного положення <http://ep3.nuwm.edu.ua/6226/>

При об'єктивних причинах пропуску занять, здобувачі освіти можуть самостійно вивчити пропущений матеріал на платформі MOODLE <https://exam.nuwm.edu.ua/course/view.php?id=341>

За списування під час проведення модульного контролю чи підсумкового контролю, здобувач освіти позбавляється подальшого права здавати матеріал і у нього виникає академічна заборгованість.

Шкала оцінювання: національна

Кількість набраних балів студентом	Оцінка за національною шкалою
90-100 балів	Відмінно
82-89 балів	Добре
74-81 балів	
64-73 балів	Задовільно
60-63 балів	
35-59 балів	Задовільно з можливістю повторного складання
1-34 балів	Незадовільно з обов'язковим повторним вивченням курсу

2. ПЛАНИ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

Модуль 1

Тема 1. Загальна характеристика банківського права. Предмет і метод банківського права. Банківська система України. Банківські правовідносини. Банківські правові норми

Питання до теми

1. Система банківського права: поняття та розвиток.
2. Місце і роль банківського права та банківського законодавства у системі права України.
3. Принципи банківського права.
4. Джерела банківського права. Пріоритетні напрямки розвитку банківського законодавства України.
5. Поняття, предмет, метод банківського права як комплексної галузі законодавства. Особливості методів правового регулювання банківських відносин.

6.Банківські правовідносини: поняття, зміст, особливості.

7.Виникнення, зміна, припинення банківських правовідносин.

8.Суб'єкти банківського права України та їх види. Держава як особливий суб'єкт банківських правовідносин.

9.Банківська система України: поняття, принципи, склад.

10.Розвиток, формування, реформування банківської системи.

11.Поняття та роль банків на сучасному етапі.

Питання для самоконтролю

1. *Які суспільні відносини регулює банківське право?*
2. *Що означає поняття «банківське право»?*
3. *Назвіть основні принципи банківського права.*
4. *Охарактеризуйте джерела банківського права.*
5. *Що слід розуміти під банківськими правовідносинами?*
6. *Назвіть особливості банківських правовідносин.*
7. *Який склад банківських правовідносин?*
8. *Охарактеризуйте метод банківського права.*
9. *Визначте поняття «банківське законодавство».*
10. *Які шляхи подальшого вдосконалення банківського законодавства?*
11. *Що означає поняття «банківська система»?*
12. *Яку роль виконує банківська система в державі?*
13. *Які фактори впливають на функціонування банківської системи?*
14. *Що відноситься до другого рівня банківської системи України?*
15. *Охарактеризуйте основні етапи розвитку банківської системи України.*

Література: 1, 3, 5,9,10,14,22

Тема 2. Правовий статус Національного банку України

Питання до теми.

1.Центральний банк держави: правовий статус та завдання.

2.Правові основи діяльності Національного банку України.

3.Функції та операції Національного банку України.

4.Органи управління та структура Національного банку України.

5.Повноваження керівних органів Національного банку України.

6.Голова Національного банку України.

7.Основні завдання та функції підрозділів Національного банку України.

8.Правові основи діяльності територіальних управлінь (філій) центрального банку.

9.Спеціалізовані підприємства та заклади Національного банку України.

10.Центральний банк держави та його взаємовідносини з органами влади.

11.Національний банк України як представник інтересів України у відносинах з центральними банками інших держав, міжнародними банками та фінансово-кредитними установами.

Питання для самоконтролю

1.*Дайте характеристику правової природи Національного банку України.*

2.*Які основні завдання Національного банку України*

3.*Кому підзвітний Національний банк України?*

4.*У чому проявляється подвійна правова природа Національного банку України?*

5.*Які специфічні права Національного банку України?*

6. *Яка мережа установ НБУ?*
7. *Що означає поняття «економічні нормативи»?*
8. *Які заходи застосовує НБУ до комерційних банків?*
9. *Який мінімальний розмір статутного фонду встановлює НБУ для комерційних банків?*
10. *Які підстави скасування ліцензії на проведення банківських операцій?*

Література: 1,3, 5,6,8,10,12,15,23

Тема 3. Правове становище комерційних банків.

Питання до теми

1. *Правові засади створення та припинення діяльності банків та фінансових організацій (установ).*
2. *Порядок утворення банків.*
3. *Установчі документи.*
4. *Статутний та інші фонди банку.*
5. *Порядок державної реєстрації банків.*
6. *Порядок відкриття філій, представництв та відділень банків.*
7. *Правове становище філій і представництв іноземних банків в Україні.*
8. *Умови участі іноземного банківського капіталу в економіці України.*
9. *Порядок припинення діяльності банків.*
10. *Реорганізація банківської установи.*
11. *Правові підстави ліквідації банків. Повноваження ліквідаторів. Заходи та черговість задоволення вимог кредиторів.*

Питання для самоконтролю

1. *Розкрийте роль комерційних банків в економічній системі країни.*

2. *Яка існує класифікація комерційних банків?*
3. *Який порядок створення комерційних банків?*
4. *Назвіть основні документи, необхідні для реєстрації комерційного банку.*
5. *Які підстави припинення діяльності комерційного банку?*
6. *Як здійснюється управління комерційним банком?*
7. *Що означає поняття «активні» та «пасивні» операції банків?*
8. *Охарактеризуйте поняття «лізинг».*
9. *Що слід розуміти під трастовими послугами банків?*
10. *У чому суть правової охорони банківської таємниці?*

Література: 2, 4, 5, 6, 7-12, 16, 22, 24

Модуль 2

Тема 4. Правові засади банківського регулювання та нагляду

1. Поняття, принципи, види банківського регулювання.
2. Поняття, особливості банківського нагляду.
3. Принципи та значення банківського нагляду.
4. Створення та функціонування системи банківського нагляду в Україні.
5. Порядок здійснення банківського нагляду.
6. Нагляд за створенням, реєстрацією банків.
7. Порядок ліцензування банківських операцій.
8. Банківське законодавство про роботу з проблемними банками.

9. Порядок застосування заходів впливу до комерційних банків за порушення банківського законодавства.

Питання для самоконтролю

1. Охарактеризуйте поняття банківського регулювання.

2. Охарактеризуйте принципи банківського регулювання.

3. Охарактеризуйте види банківського регулювання

4. Охарактеризуйте поняття та особливості банківського нагляду.

5. Які державні органи входять системи таких, які здійснюють банківський нагляд та регулювання.

6. Охарактеризуйте порядок здійснення банківського нагляду.

7. Проаналізуйте процедуру нагляду за створенням, реєстрацією банків.

8. Опишіть порядок ліцензування банківських операцій.

9. Назвіть яке банківське законодавство врегульовує питання роботи з проблемними банками.

10. Опишіть порядок застосування заходів впливу до комерційних банків за порушення банківського законодавства.

Література: 1,3,5,6,7-12,14, 16,18,22,24

Тема 5. Правові аспекти банківської таємниці

1. Поняття конфіденційної інформації комерційної діяльності.

2. Поняття та зміст банківської таємниці.
3. Регламентація прав на одержання інформації.
4. Порядок надання банківської інформації згідно із законодавством України.
5. Підстави розкриття банківської таємниці.
6. Санкції за порушення банківської таємниці

Питання для самоконтролю

1. *Охарактеризуйте поняття конфіденційної інформації комерційної діяльності.*
2. *Охарактеризуйте поняття та зміст банківської таємниці.*
3. *Охарактеризуйте порядок надання банківської інформації згідно із законодавством України.*
5. *Назвіть підстави розкриття банківської таємниці.*
6. *Перерахуйте санкції за порушення банківської таємниці*

Література: 1,3,5,6,8,10-13,16,21,24

Тема 6. Правове регулювання банківського кредитування

1. Поняття кредитних правовідносин.
2. Форми, види кредиту.
3. Кредитні операції банків.
4. Напрямки та методи проведення кредитної політики центральним банком держави.
5. Повноваження Національного банку України у сфері кредитування.
6. Порядок надання банківського кредиту.
7. Умови та принципи кредитування.

8. Міжбанківські кредити, поняття, порядок надання.

Питання для самоконтролю

1. Охарактеризуйте поняття кредитних правовідносин.

2. Назвіть форми та види кредиту.

3. Охарактеризуйте кредитні операції банків.

4. Охарактеризуйте напрямки та методи проведення кредитної політики центральним банком держави.

5. Перерахуйте повноваження Національного банку України у сфері кредитування.

6. Опишіть порядок надання банківського кредиту.

7. Перерахуйте умови та принципи кредитування.

8. Міжбанківські кредити, поняття, порядок надання.

Література: 1, 3, 5, 6, 8, 10, 12, 14, 16, 22, 24

Тема 7. Валютні операції банків

1. Поняття та правові основи валютного регулювання.

2. Об'єкти валютного регулювання: валюта та інші валютні цінності, дорогоцінні метали та дорогоцінне каміння.

3. Суб'єкти валютного регулювання.

4. Органи валютного регулювання, їх види та компетенція.

5. Валютний курс: поняття, порядок встановлення.

6. Поняття, види та юридична сутність банківських валютних операцій.

7. Ліцензії на здійснення операцій в іноземній валюті: поняття, види та порядок надання.

8. Внутрішній валютний ринок в Україні: поняття та організація.

9. Порядок купівлі-продажу банківськими установами іноземної валюти на внутрішньому валютному ринку України.

10. Організація торгівлі банківськими металами на валютному ринку України.

11. Правила здійснення обмінних операцій в іноземній валюті та в банківських металах.

12. Правовий режим розрахунків у іноземній валюті.

13. Валютний контроль: поняття, значення та правові основи.

14. Відповідальність за порушення валютного законодавства.

Питання для самоконтролю

1. *Охарактеризуйте поняття та правові основи валютного регулювання.*

2. *Назвіть об'єкти валютного регулювання: валюта та інші валютні цінності, дорогоцінні метали та дорогоцінне каміння.*

3. *Охарактеризуйте суб'єкти валютного регулювання.*

4. *Перерахуйте органи валютного регулювання, їх види та компетенцію.*

5. *Охарактеризуйте поняття валютного курсу: поняття, порядок встановлення.*

6. *Охарактеризуйте поняття, види та порядок надання ліцензій на здійснення операцій в іноземній валюті.*

8. *Охарактеризуйте поняття внутрішнього валютного ринку в Україні.*

9. *Охарактеризуйте порядок купівлі-продажу банківськими установами іноземної валюти на внутрішньому валютному ринку України.*

10. *Як відбувається організація торгівлі банківськими металами на валютному ринку України.*

11. *Які правила здійснення обмінних операцій в іноземній валюті та в банківських металах.*

12. *Який правовий режим розрахунків у іноземній валюті.*

13. *Яка відповідальність за порушення валютного законодавства.*

Література: 1, 2, 4, 5, 6, 8, 10, 12, 15, 16, 18, 24, 25

3. САМОСТІЙНА РОБОТА СТУДЕНТІВ

Самостійна робота сприяє кращому засвоєнню студентами матеріалу з освітньої компоненти «Банківське право» та формуванню у них навичок та вмінь отримати додаткові знання.

Формами самостійної роботи здобувачів освіти є:

- доопрацювання матеріалів лекцій та опрацювання літератури, що пропонується до вивчення за темами навчальної дисципліни;
- підготовка до практичних (семінарських) занять, виконання завдань по темах практичних;
- робота в інформаційних мережах;
- проведення аналітичної роботи по заданих питаннях;

Результативність самостійної роботи оцінюється під час заслуховування та обговорення та захисту індивідуальних робіт, поточного модульного контролю знань, перевірки письмових відповідей та підсумкового оцінювання успішності студентів.

4. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Базова література

1. Карманов Є. В. Банківське право України : навчальний посібник. Харків: Консум, 2012. 464 с.

2. Банківське право України : навч. посібник / кол. авт. Жуков А. М., Іоффе А. Ю., Кротюк В. Л., Пасічник В. В., Селіванов А. О. та ін. / За заг. ред. А. О. Селіванова. К. : Видавничий Дім «Ін Юре», 2017. 384 с.

3. Банківське право України : навч. посібник / кол. авт. Жуков А. М., Іоффе А. Ю., Кротюк В. Л., Пасічник В. В., Селіванов А. О. та ін. / За заг. ред. А. О. Селіванова. К. : Видавничий Дім «Ін Юре», 2017. 384 с.

4. Банківські системи зарубіжних країн. Інститут банківської таємниці : підручник. 3-тє вид. К. : Видавництво А.С.К., 2010. 928 с. URL: <https://lectures.7mile.net/bankivske-pravo-lektsii-teoriiia/literatura-bank.html> (дата звернення 28.01.2021).

Допоміжна література

5. Конституція України від 28.06.1996 р. *Відомості Верховної Ради України*. 1996. № 30. Ст. 141.

6. Кодекс України про адміністративні правопорушення від 07.12.1984 р. із змінами та доповненнями. *Відомості Верховної Ради УРСР*. 1984. додаток до № 51. Ст. 1122.

7. Господарський кодекс України від від 16.01.2003 р. із змінами та доповненнями. *Відомості Верховної Ради України*. 2003. № 18, № 19-20, № 21-22. Ст. 144.

8. Цивільний кодекс України від 16 січня 2003 р. із змінами та доповненнями. *Відомості Верховної Ради України*. 2003. № 40-44. Ст. 356.

9. Закон України "Про банки і банківську діяльність" від 07.12.2000 р. із змінами і доповненнями. *Офіційний вісник України*. 2001. № 1-2. Ст.1.

10. Закон України "Про Національний банк України" від 20.05.1999 р. із змінами і доповненнями. *Відомості Верховної Ради України*. 1999. № 29. Ст. 238.

11. Закон України «Про порядок здійснення розрахунків в іноземній валюті» від 23.09.1994 р. із змінами і доповненнями. *Відомості Верховної Ради України*. 1994. № 40. Ст. 364

12. Закон України "Про систему гарантування вкладів фізичних осіб" від 23.02.2012 р. *Урядовий кур'єр*. 2012. № 61.

13. Закон України "Про іпотечне кредитування, операції з консолідованим іпотечним боргом та іпотечні сертифікати" від 19.06.2003 р. *Офіційний вісник України*. 2003. № 30. Ст. 1526.

14. Закон України "Про фінансово-кредитні механізми і управління майном при будівництві житла та операціях з нерухомістю" від 19.06.2003 р. *Офіційний вісник України*. № 30. Ст. 1525.

15. Закон України "Про організацію формування та обігу кредитних історій" від 23.06.2005 р. із змінами. *Офіційний вісник України*. 2005. № 29. Ст. 1690.

16. Закон України "Про заставу" від 02.10.1992 р. із змінами і доповненнями. *Відомості Верховної Ради України*. 1992. № 47.

17. Закон України "Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом" у ред. від 30.06.1999 р. із змінами. *Відомості Верховної Ради України*. 1999. № 42-43. Ст. 378.

18. Закон України "Про платіжні системи та переказ грошей в Україні" від 05.04.2001 р. *Офіційний вісник України*. 2001. № 20. Ст. 828.

19. Закон України "Про цінні папери та фондовий ринок" від 23.02.2006 р. із змінами і доповненнями. *Відомості Верховної Ради України*. 2006. № 31. Ст. 268.

20. Закон України "Про державне регулювання ринку цінних паперів в Україні" від 30.10.1996 р. *Відомості Верховної Ради України*. 1996. № 51. Ст. 292.

21. Закон України "Про фінансові послуги та державне регулювання ринків фінансових послуг" від 12.07.2001 р. із змінами і доповненнями. Офіційний вісник України. 2001. № 32. Ст. 1457.

22. Закон України "Про режим іноземного інвестування" 19.03.1996 р. *Відомості Верховної Ради України*. 1996. № 19. Ст. 80. URL: <https://lectures.7mile.net/bankivske-pravo-lektsii-teoriia/literatura-bank.html> (дата звернення 28.01.2021).

Інтернет -джерела

23. <http://zakon.rada.gov.ua> – офіційний сайт Верховної Ради України, де у вільному доступі вся нормативна база українського законодавства.

24. www.scourt.gov.ua – офіційний сайт Верховного суду України, де у вільному доступі постанови, рішення суду, аналіз судової практики.

25. www.kmu.gov.ua – офіційний сайт Кабінету Міністрів України

26. www.nbuv.gov.ua – офіційний сайт наукової бібліотеки ім.Вернадського